

Kendi Diktatörüm

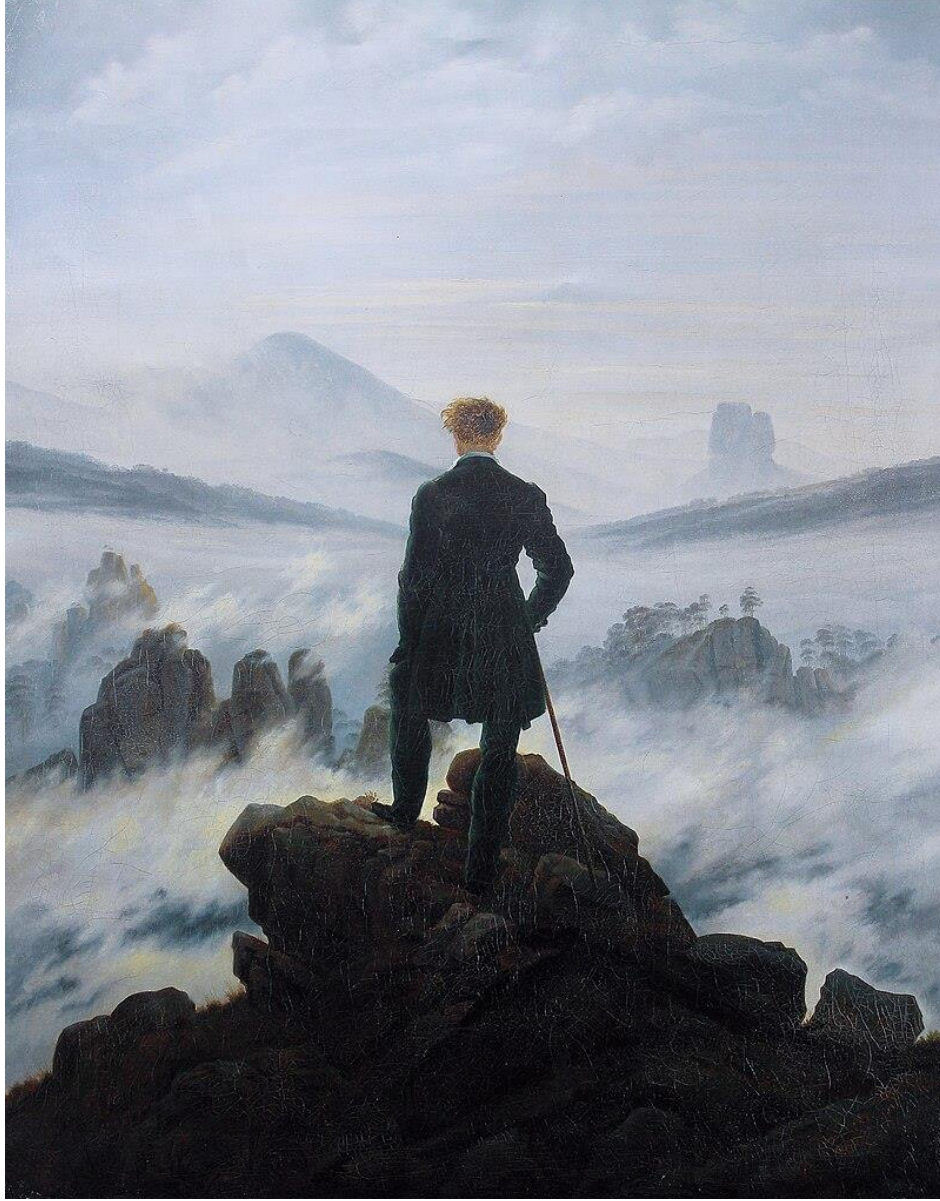
Beni ben yapan en temel özelliklerimden birisi kendimi eleştirmemdir. Bunu gerçekleştirirken bir tarafım diktatörmüşçesine öbür tarafıma neleri yapmam ve neleri yapmamam gerektiğini söyler, yaptığım eylemlerin sebeplerini sorgular. Bu eylemin gerçek sebebi neydi? Kısa vadedeki bir “ödül” için uzak gelecekteki bir hedeften vazgeçtim mi? Yaptığım şeyi çevremdeki insanların etkisi altında kalarak mı yaptım yoksa olabildiğince rasyonel sınırlarda kalarak mı? Her bir sorunun cevabı ya yeni bir soruya yol açar ya da verdiğim cevabın altında kalmama sebep olur. Eleştirilere maruz kalan tarafımsa aynı anda bir avukat ve onun müvekkili gibi davranır. Gelen saldırılara olabildiğince mantıklı savunmalar yapmaya çalışırken suçunu bilen müvekkilin duruşmadaki pişmanlığı da omuzlarında. Ancak bu münazaranın diğerlerinden bir farkı var, münazaranın galibini belirleyecek birisi yok. Kazananın veya kaybedenin olmadığı, sadece gerçeklerin sorgulandığı ve kabullenildiği bir iç savaş...

Bahsettiğim iç çatışmayı Caspar David Friedrich’in *Der Wanderer über dem Nebelmeer* adlı tablosunun bende uyandırdığı farklı izlenimleri ele alarak betimleyebilirim. Bu tablo kendisinden kaynaklanan çok farklı bakış açıları oluşturmama izin veriyor, tıpkı benim eleştiren ve eleştirilen tarafımın tek bir benden kaynaklanması gibi. Doğruları dikte eden ve eylemlerimi sorgulayan tarafım için bu kişi bir yücelik temsilcisi. Adamın karşısındaki hırçın ve yaşama elverişsiz doğaya rağmen kendisinden emin ve gururlu bir şekilde durması bana göre bir insanın zamandan ve koşuldan bağımsız olarak her zaman doğru olduğuna inandığı şeyi yapmasını gösteriyor, tam da diktatörün istediği gibi. Öte yandan tablodaki adamın yapayalnızlığı ve insanın doğa karşısındaki âcizliği kendisini değersiz hisseden ben için iyi olanı yapmaya çalışmış ama başaramamış bir adamı temsil ediyor. Nereden geldiği ve nereye gideceği belli olmayan, belki de yolunu kaybetmiş veya hiç takip edeceği yolu olmamış bir adam... Bütün bu çatışma yaşanırken olayları gözlemleyen parçam bu tabloda içinde çok farklı duygular bulunduran, kendisi üzerine düşünen bir adam görüyor. İçindeki çarpışma karşısındaki doğa gibi sisli ve kendisi bu sisin altını göremese bile sisin üstünde olduğunun farkında. Peki bu gözlemci yaşadığı iç çatışmadan nasıl etkileniyor?

Kendi diktatörümün sorgusundan temiz bir şekilde çıkabilirsem kişiliğim bir bütün olarak bana yapacağım şeyleri dikte etmeye başlar, aksi hâlde taraflar arası uçurum acı verecek bir şekilde büyür. Bir yandan doğru olanı bilmenin ve onun peşinde olmanın getirdiği üstünlük hissi diğer yandan bunu gerçekleştirememiş olmanın verdiği aşağılık olma duygusu ve pişmanlık sarar bedenimi. Bazen o kadar uzun sürer ki bu aynı anda eleştirme ve eleştirilme faslı sorgulamanın nedeni olan eylemin kendisinden daha kritik bir hâl alır benim için. Çevremdeki olaylardan tamamen soyutlanırım, gözlerim donuk bir şekilde sabit bir noktaya bakar ve yüz hatlarım taştanmışçasına hareketsiz kalır. Kafamın içinde gerçekleşen ve özsaygıma bir tehdit teşkil eden bu sorgu kendimi aşağılayan bir ifadeyle son bulur. Harp meydanında geriye kalanlar pişmanlık, değersizlik hissi ve birkaç felsefi problem.

Öyleyse geriye sorulacak bir soru kaldı: Bu durumdan memnun muyum? Cevabım evet, aksi takdirde Delphi’de yazılı olan ve en büyük filozoflara ilham olmuş “Kendini tanı” öğüdünü çiğnemiş olurum. Kendimi sadece şu ana kadar yaptığım eylemleri inceleyerek tanıyabileceğim için bu savaş bütün hayatım boyunca sürecek olan kendimi tanıma

yolculuğumda dikkate değer bir adım hâline geliyor. Böylesi bir durumda önemli olan adımın büyüklüğü değil, yönü. Kısa vadede bu iç çatışmadan kötü etkileniyor olsam da uzun vadede aynı anda eleştirmenin ve eleştirilmenin bana katmış olduğu farkındalık düzeyi paha biçilemez.

Der Wanderer über dem Nebelmeer

Kaynakça

Friedrich, Caspar David. *Der Wanderer über dem Nebelmeer*. 1818. Yağlı boya. Hamburger Kunsthalle. Hamburg.